

บทที่ 2

ประวัติและวิวัฒนาการของหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุ

ถึงแม้ว่าการใช้โสตทัศนวัสดุเพื่อถ่ายทอดความหมายนั้นมีมานานพร้อมกับประวัติการศึกษาของมนุษยชาติแล้วก็ตาม (สมพงษ์ ศิริเจริญ และคนอื่น ๆ 2506 : 1) แต่โสตทัศนวัสดุก็เพิ่งจะได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญเท่าเทียมกับวัสดุตีพิมพ์ ในศตวรรษที่ 20 ประมาณ ค.ศ. 1922 มีบทความจากหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งเขียนโดย Docas Fellows ที่ชื่อว่า "Objects, Natural History Specimens and Miscellaneous Objects" ได้กล่าวถึงปัญหาการดำเนินงานและการทำเครื่องช่วยค้นโสตทัศนวัสดุซึ่งเป็นปัญหาที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบันนี้ ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้มีความเห็นว่า หนังสือเป็นสิ่งที่ผู้ใช้ ๆ มากที่สุดในห้องสมุด ถ้าหากการลงรายการสำหรับหนังสือ (entries for books) ได้รวมเอาการลงรายการสำหรับวัสดุที่ใช้ในหนังสือไว้ด้วยก็จะช่วยให้มีการใช้วัสดุในหนังสือมากยิ่งขึ้น และวิธีนี้จะเป็นการช่วยให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความรู้ทั้งที่เป็นหนังสือและวัสดุอื่น ๆ ได้

หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุในระยะเริ่มแรกนั้นเป็นหลักเกณฑ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในห้องสมุดแต่ละแห่ง แล้วจึงค่อย ๆ พัฒนาขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ที่เป็นรูปแบบเดียวกัน ที่ห้องสมุดต่าง ๆ ยอมรับ หรือร่วมมือกันจัดทำขึ้น คู่มือที่มีการวิเคราะห์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุอย่างละเอียดจัดพิมพ์ขึ้นใน ค.ศ. 1952 และ 1965 โดยหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน (The Library of Congress) ทั้ง 2 เล่มนี้เป็นฉบับเพิ่มเติมของคู่มือการทำบัตรรายการที่ชื่อว่า "Rules for Descriptive Cataloging in the Library of Congress" ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมกฎเกณฑ์การลงรายละเอียดของฟิล์มภาพยนตร์ ฟิล์มสตริป แผ่นเสียง (phonorecords) วัสดุ 2 มิติ (two-dimensional representations) หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อใช้ที่หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน แต่จากการที่หอสมุดรัฐสภาอเมริกันได้ผลิตบัตรรายการสำเร็จรูปของวัสดุต่าง ๆ จำหน่ายแก่ห้องสมุดอื่น ๆ จึงทำให้ห้องสมุดหลายแห่งได้หันมาใช้หลักเกณฑ์นี้ แต่อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์นี้ก็กลับไม่เป็นที่นิยมของห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งเป็นห้องสมุดที่มีโสตทัศนวัสดุจำนวนมาก

ใน ค.ศ. 1958 มีการจัดพิมพ์หนังสือชื่อ "The Code for Cataloging Music and Phonorecords" ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่จัดทำโดยคณะกรรมการสมาคมห้องสมุดดนตรี (The Joint Committee of the Music Library Association) และแผนกทำบัตรรายการ และจัดหมู่ของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA Division of Cataloging and Classification) หนังสือเล่มนี้เป็นกรขยายและเพิ่มเติมกฎเกณฑ์การพรรณำบัตรรายการที่จะเยียดกว่าหลักเกณฑ์อื่น ๆ และมีผู้หันมาใช้หลักเกณฑ์นี้มาก

ต่อมาได้มีการจัดทำหลักเกณฑ์ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกันขึ้น เพราะมีผู้ไม่เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับการลงรายการชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่องของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA Cataloging Rules for Author and Title) เพิ่มมากขึ้น และสืบเนื่องมาจากการเริ่มให้ความสนใจกับการพรรณำข้อมูลบรรณานุกรมให้ตรงกันเป็นสากลซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้มีการประมวลไว้ในการประชุมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการสากล (The International Conference on Cataloging Principle) ที่กรุงปารีสใน ค.ศ. 1961 วัตถุประสงค์ในการประชุมครั้งนี้คือ "เพื่อตกลงเกี่ยวกับหลักเกณฑ์พื้นฐานในการเลือกแบบแผนการลงรายการ (form of entry) สำหรับบัตรรายการที่เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้แต่งและชื่อเรื่อง" มติที่สำคัญของที่ประชุมคือให้มีผู้แทนแห่งชาติ และคณะกรรมการแห่งชาติทำหน้าที่ให้มีการจัดทำหรือแก้ไขหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการในประเทศของตนให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ซึ่งที่ประชุมได้วางไว้ให้เร็วที่สุด

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1967 ได้มีการจัดทำหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุอย่างเป็นทางการอยู่หลายหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้คือ

1. Anglo-American Cataloging Rules, North American Text, ed. by C. Summer Spalding. Chicago : American Library Association, 1967.
Anglo-American Cataloging Rules, British Text, ed. by C. Summer Spalding. London : The Library Association, 1967.
2. National Education Association. Department of Audiovisual Instruction. Standards for Cataloging, Coding and Scheduling Educational Media. Washington, D.C. : 1968.

3. Weihs, Jean Riddle; Lewis, Shirley; and Macdonald, Janet.
Nonbook Materials : The Organization of Integrated Collections. Ottawa : Canadian Library Association, 1973.
4. Library Association. Media Cataloguing Rules Committee.
Non-Book Materials Cataloguing Rules. Working Paper No.11. London : National Council for Educational Technology with the Library Association, 1973.
5. Anglo-American Cataloging Rules, North American Text.
Chapter 12 Revised : Audiovisual Media and Special Instructional Materials. Chicago : American Library Association, 1975.
6. Anglo-American Cataloguing Rules, ed. by Michael Gorman and Paul W. Winkler. 2d ed. Chicago : American Library Association, 1978.

1. The Anglo-American Cataloging Rules (AACR 1) หลักเกณฑ์

การทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกัน หรือ AACR 1 พิมพ์ขึ้นในปี 1967 เป็นหลักเกณฑ์ที่จัดทำขึ้นโดยสมาคมห้องสมุดอเมริกัน หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน สมาคมห้องสมุดอังกฤษ (The Library Association) และสมาคมห้องสมุดแคนาดา (Canadian Library Association) คู่มือการทำบัตรรายการนี้แบ่งออกเป็น 3 ภาคคือ

ภาคแรก ว่าด้วยการลงรายการและข้อความที่ใช้ลงรายการ (Entry and Heading)

ภาคสอง ว่าด้วย การพรรณนาคำบรรยาย (Description) มี 2 ฉบับ คือ ฉบับของอเมริกัน (North American Text) เป็นผลงานของสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน อีกฉบับหนึ่งเป็นฉบับของอังกฤษ (British Text) เป็นผลงานของสมาคมห้องสมุดอังกฤษ

ภาคที่สาม ว่าด้วย วัสดุที่ไม่ใช่หนังสือ (Nonbook Materials) ผลงานเกือบทั้งหมดในภาคนี้เป็นของบรรณธิการชื่อ ซี ซัมเมอร์ สปอลดิ้ง (C. Summer Spalding)

โดยได้รับข้อมูลบางส่วนจากหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และสมาคมเฉพาะด้าน เช่น สมาคมทางด้านดนตรี สมาคมทางด้านแผนที่ในภาคที่สามนี้ได้รวมเอาหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการวัสดุพิเศษ เช่น ด้นฉบับ ัวเขียน แผนที่ ดนตรี ซึ่งจัดทำโดยหอสมุดรัฐสภาอเมริกันไว้ด้วย หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการลงรายการและข้อความที่ใช้ลงรายการ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพรรณนาบัตรรายการของหนังสือและวัสดุที่คล้ายหนังสือในภาคแรกและภาคที่สองได้นำมาใช้กับภาคที่สามด้วย แต่จะใช้ต่อเมื่อ เป็นหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกัน และไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ในภาคที่สาม หรือได้รับการแก้ไข โดยหลักเกณฑ์ในบทต่อ ๆ ไป(Anglo-American Cataloging Rules. 1967 : 258)

หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ AACR 1 เป็นการรวมเอาหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือและโสตทัศนวัสดุ เข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังเป็นหลักเกณฑ์ที่รวมฉบับแก้ไขของหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการฟิล์มภาพยนตร์และฟิล์มสตริป และแผ่นเสียงซึ่งจัดทำโดยหอสมุดรัฐสภาอเมริกันในค.ศ. 1952 และ 1953 เข้าไว้ด้วย รวมทั้งได้รวมเอาหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการของสื่อประเภทอื่น ๆ ที่ก่อนหน้านี้ไม่ได้ครอบคลุมไว้ด้วย แต่อย่างไรก็ตาม AACR 1 ก็ยังไม่ได้ครอบคลุมโสตทัศนวัสดุอีกหลายประเภท และเนื่องจาก AACR 1 ให้ความสำคัญของการทำบัตรรายการหนังสือและโสตทัศนวัสดุมาก AACR 1 จึง เป็นการรวบรวมกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันของการทำบัตรรายการวัสดุแต่ละประเภทมาไว้ด้วยกันมากกว่าจะเป็นหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่สอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์สำหรับวัสดุทุกประเภท (Massonneau 1972 : 295)

ถึงแม้ว่า AACR 1 จะได้รับการยกย่องว่าเป็นหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่จัดทำได้ดี แต่ก็มีผู้ไม่เห็นด้วยกับภาคที่สามซึ่งว่าด้วยวัสดุที่ไม่ใช่หนังสืออยู่ 2 ประการว่า ภาคที่สาม ไม่ได้ครอบคลุมโสตทัศนวัสดุทุกประเภท และประการต่อไป AACR 1 ให้กฎเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุทุกประเภทโดยไม่คำนึงถึงการเรียงบัตรรายการของวัสดุทุกประเภทรวมกัน ดังนั้น AACR 1 จะเป็นกฎเกณฑ์การทำบัตรรายการสำหรับสื่อแต่ละประเภทได้คือ เมื่อมีการเรียงบัตรรายการโสตทัศนวัสดุแต่ละประเภทแยกกันเท่านั้น แต่ AACR 1 ให้กฎเกณฑ์การพรรณนาวัสดุแต่ละประเภทแตกต่างกัน จึงทำให้การเรียงบัตรรายการวัสดุทุกประเภทรวมกัน เป็นปัญหา มาก (Weihs 1972 : 306)

2. Standard for Cataloging, Coding and Scheduling Educational Media เป็นหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุที่จัดทำขึ้นเป็นพิเศษสำหรับห้องสมุดโรงเรียน จัดทำขึ้นในปี ค.ศ.1968 โดยแผนกโสตทัศนศึกษา (Department of Audiovisual Instruction = DAVI.) ของสมาคมการศึกษาแห่งชาติ (National Education Association) ในสหรัฐอเมริกา หลักเกณฑ์นี้ได้รับความนิยมมากในศูนย์โสตทัศนวัสดุและเป็นหลักเกณฑ์ ที่ได้รับการจัดพิมพ์หลายครั้ง ฉบับพิมพ์ครั้งสุดท้าย คือ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 พิมพ์ในค.ศ.1976 ใช้ชื่อว่า "Standard for Cataloging Nonprint Materials" จัดทำโดยสมาคมสื่อการศึกษาและเทคโนโลยี (The Association for Educational Communications and Technology = AECT) ซึ่งเป็นสมาคมที่สืบต่อจาก DAVI

หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการของ AECT สนับสนุนให้มีการใช้ชื่อเรื่องเป็นรายการหลักสำหรับโสตทัศนวัสดุส่วนใหญ่ ซึ่งแตกต่างจากฉบับพิมพ์ครั้งแรกที่เน้นให้ใช้ชื่อผู้สร้าง-สรุคงานชิ้นนั้น (creator) เป็นรายการหลัก ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 4 เป็นคู่มือที่ให้คำอธิบายชัดเจนและให้ตัวอย่างบัตรรายการโสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนี้ยังให้แผนภูมิแสดงการลงรายละเอียด ลักษณะของโสตทัศนวัสดุแต่ละประเภทและมีอภิธานศัพท์ที่ละเอียดมาก จัดได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมการทำบัตรรายการประเภทต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง มีการให้คำระบุประเภทโสตทัศนวัสดุที่เฉพาะเจาะจง (specific form designator) ที่สัมพันธ์กับคำระบุประเภทโสตทัศนวัสดุโดยทั่วไป (general form designator) สำหรับการพรรณนาคำบรรยายนั้นไม่ได้ใช้รูปแบบการพรรณนาคำบรรยายตามมาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากล (The International Standard Bibliographic Description - ISBD) แต่ก็มีการตระหนักถึงมาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากลที่มีอยู่ กล่าวคือ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการของ AECT ได้ระบุถึงการให้เครื่องหมายวรรคตอนตามแบบอย่างมาตรฐานการลงบรรณานุกรมสำหรับสิ่งพิมพ์ที่เป็นหนังสือเล่ม (International Standard Bibliographic Description (Monographs)- ISBD (M)) ที่ใช้ใน AACR 1 บทที่ 6 (ฉบับแก้ไข) ด้วย (ตัวอย่างการพรรณนาคำบรรยายตามหลักเกณฑ์ของ AECT ซึ่งใช้เครื่องหมายวรรคตอนตามแบบอย่างมาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากล ดูภาคผนวก ง. หน้า 316)

หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุของ AECT นี้ เป็นหลักเกณฑ์ที่ห้องสมุดโรงเรียนใช้มาก เป็นหลักเกณฑ์ที่เข้าใจง่าย และเป็นที่ยอมรับของนักวิชาการโสตทัศนศึกษามากกว่าหลักเกณฑ์ที่จัดทำโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำบัตรรายการโดยตรง กฎเกณฑ์การทำบัตรรายการฟิล์มภาพยนตร์ขนาด 16 มม. ของ AECT มีผลใช้ในสหรายการ (union list) ซึ่งจัดทำโดยสมาชิกของสมาคมศูนย์ฟิล์มภาพยนตร์ในมหาวิทยาลัย (The Consortium of University Film Centers) ซึ่งเป็นรายชื่อที่รวบรวมข้อสนเทศและมีการลงทะเบียนมาตรฐานสากลของหนังสือ (International Standard Book Number = ISBN) รายชื่อนี้จัดทำโดยสำนักพิมพ์เบวเคอร์ (Bowker) และมีการจัดทำให้ทันสมัยในเอกสารชื่อ พรีวิวส์ (Previews)

3. Nonbook Materials : The Organization of Integrated Collections จัดทำโดยสมาคมห้องสมุดแคนาดา เป็นคู่มือการทำบัตรรายการที่จัดทำขึ้นเพื่อให้บัตรรายการโสตทัศนวัสดุสามารถเรียงรวมกับบัตรรายการหนังสือได้ ก่อนที่จะมีการพิมพ์คู่มือเล่มนี้ออกมาในค.ศ. 1973 นั้นได้มีการร่างคู่มือนี้ขึ้น เรียกว่าเป็นฉบับพิมพ์เบื้องต้น (preliminary edition) ฉบับพิมพ์เบื้องต้นหรือฉบับร่างนี้สภาสมาคมห้องสมุดเฉพาะ (The Canadian Library Association Council) และคณะกรรมการบริหารของแผนกทำบัตรรายการและจัดหมู่ ฝ่ายบริการทรัพยากรและเทคนิค สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (The American Library Association, Resources and Technical Services Division, Cataloging and Classification Section Executive Committee) ได้ร่วมกันตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งชื่อว่า คณะกรรมการร่วมให้คำแนะนำการทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุ (The Joint Advisory Committee on Nonbook Materials) เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำทางด้านเนื้อหาและรูปแบบแก่ผู้แต่งคู่มือนี้ คณะกรรมการชุดนี้นอกจากจะประกอบด้วยตัวแทนจากสมาคมห้องสมุดอเมริกัน และสมาคมห้องสมุดแคนาดาแล้ว ยังประกอบด้วยตัวแทนจาก AECT สมาคมสื่อการศึกษาแห่งแคนาดา (The Educational Media Association) และสมาคมห้องสมุดดนตรีแคนาดา (The Canadian Association of Music Libraries) ในที่สุดจึงมีการพิมพ์ "Nonbook Materials" ฉบับพิมพ์ครั้งแรก (first edition) ออกมา ซึ่งเป็นฉบับที่ได้รับการแก้ไขและขยายเพิ่มเติมจากฉบับพิมพ์เบื้องต้น ในฉบับพิมพ์ครั้งใหม่นี้ได้เน้นเกี่ยวกับการทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุในห้องสมุดโรงเรียนน้อยลง

หลักเกณฑ์ใน "Nonbook Materials" จัดทำขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในภาคแรกและภาคที่สองของ AACR 1 ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ จะแก้ไขเฉพาะที่เห็นว่าจำเป็น เหมาะสำหรับวัสดุแต่ละประเภทเท่านั้น ดังนั้นกฎเกณฑ์การทำบัตรรายการของวัสดุทุกประเภทจะอยู่ภายในแบบแผนเดียวกัน สามารถทำให้บัตรรายการของวัสดุประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือ หรือ วัสดุทัศนวัสดุ สามารถเรียงรวมกันได้ ส่วนคำศัพท์ที่ใช้ในคู่มือนี้ก็พยายามใช้ตามแนวปฏิบัติที่ DAVI ได้วางไว้เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุของแคนาดานี้ได้รับการยอมรับโดยบรรณารักษ์ที่ทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุ นักวิชาการ วัสดุทัศนศึกษา และอาจารย์ทางบรรณารักษศาสตร์ว่ามีการจัดทำที่ดีเลิศ มีตัวอย่างชัดเจนและสนองความต้องการของผู้ใช้ หลักเกณฑ์นี้มีผลต่อหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุอื่น ๆ ที่จัดทำก่อนหน้านี้ การเน้นความสำคัญของการรวมบัตรรายการของวัสดุทุกประเภท เข้าด้วยกัน เป็นแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับในการทำบัตรรายการสมัยใหม่

เมื่อมีการพิมพ์ AACR 2 ซึ่ง เน้นรายละเอียดการพรรณานำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุมากกว่า AACR 1 ก็มีการพิมพ์ "Nonbook Materials" ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ใน ค.ศ. 1979 หนังสือเล่มนี้เป็นการแก้ปัญหาว่าใครเป็นผู้แต่งสำคัญ (principal author) ของ วัสดุทัศนวัสดุแต่ละประเภท เป็นการ เชื่อมช่องว่างระหว่างวิธีการที่ปฏิบัติอยู่ และวิธีการใหม่ ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 แตกต่างจากฉบับพิมพ์ครั้งแรกคือ มีการแนะนำการวิเคราะห์หัวเรื่องและการใช้หัวเรื่อง นอกจากนี้ยังครอบคลุม วัสดุทัศนวัสดุประเภทใหม่ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกข้อมูล วัสดุทัศนวัสดุสำหรับห้องสมุดที่ใช้ เครื่องจักรกล

Nonbook Materials ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ยังเปรียบเสมือนคู่มือการทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุของ AACR 2 เนื่องจากเป็นหนังสือที่ดีความและอธิบายหลักเกณฑ์และกฎเกณฑ์ใน AACR 2 การใช้หลักเกณฑ์ AACR 2 เป็นการช่วยให้การเรียงบัตรรายการ วัสดุทุกประเภทง่ายกว่าฉบับพิมพ์ครั้งแรก เพราะว่า AACR 2 ระบุงูณฑ์การลงรายการ และการพรรณานำบัตรรายการสำหรับวัสดุทุกประเภทไว้ก่อนที่จะกล่าวถึงกฎเกณฑ์การพรรณานำบัตรรายการของวัสดุแต่ละประเภท แต่อย่างไรก็ตาม คู่มือเล่มนี้ก็เช่นเดียวกับฉบับพิมพ์ครั้งแรก

คือ เป็นคู่มือที่ใช้ได้กับห้องสมุดและศูนย์สารสนเทศวัสดุที่มีการ เรียงบัตรรายการและจัดเก็บวัสดุ แต่ละประเภทแยกกันด้วย (Weihs 1979 : V-1)

4. Nonbook Materials Cataloguing Rules จัดทำขึ้นใน ค.ศ.1973 โดย คณะกรรมการวางหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุของสมาคมห้องสมุดอังกฤษ (Library Association Media Cataloguing Rules Committee) คู่มือเล่มนี้ ไม่เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์ในภาคที่สามของ AACR 1 ในแง่ที่ว่าไม่ได้จัดทำขึ้นสำหรับประเทศ อังกฤษ คู่มือเล่มนี้จัดทำขึ้น เพื่อเป็นฉบับร่างของภาคที่สามใน AACR 1 (ฉบับของประเทศ อังกฤษ) ซึ่งตอนนั้นกำลังมีการแก้ไขใหม่ แต่ไม่รวมบทที่ 10 (ต้นฉบับตัวเขียน) บทที่ 11 (แผนที่, ฯลฯ) และบทที่ 13 (ดนตรี) ของ AACR 1 หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการของ สมาคมห้องสมุดอังกฤษนี้ก็เหมือนกับคู่มือการทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุทั้งหมดที่จัดทำขึ้นใน ทศวรรษปี 1970 คือ จัดทำขึ้น เพื่อให้เข้าใจ ทฤษฎีพื้นฐานในการทำบัตรรายการ ความจำเป็น ในการสร้างกฎเกณฑ์การทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุจากหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐาน และความสำคัญ ของการทำบัตรรายการ วัสดุทัศนวัสดุอย่างสมบูรณ์ การ เรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ค่อนข้างแปลก และไม่มีตัวอย่างการลงรายการอย่างสมบูรณ์ จึงไม่สะดวกในการใช้ (Massonneau 1977 : 670-671)

5. Anglo-American Cataloging Rules, North American Text.
Chapter 12 Revised : Audiovisual and Special Instructional Materials
เป็นฉบับแก้ไขบทที่ 12 ของหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการแบบแองโกล-อเมริกัน ฉบับอเมริกัน (AACR 1) พิมพ์ใน ค.ศ.1975 สาเหตุที่จำเป็นต้องแก้ไขบทที่ 12 ของ AACR 1 สืบเนื่อง มาจากมีผู้ไม่เห็นด้วยกับหลักเกณฑ์ AACR 1 ในส่วนที่เกี่ยวกับการทำบัตรรายการ วัสดุ- ทัศน วัสดุเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบรรณารักษ์ห้องสมุด โรงเรียนที่มีหน้าที่ทำบัตรรายการสื่อ การสอนประเภทต่าง ๆ รวมทั้งผู้แต่งของหนังสือเล่มนี้เองด้วย ในปีเดียวกับที่มีการพิมพ์ AACR 1 ออกมานั้น ก็มีการวางแผนที่จะแก้ไขกฎเกณฑ์ในบทที่ 12 ซึ่งว่าด้วยการทำบัตรรายการ ภาพยนตร์และฟิล์มสตริป (Frost 1978 : 64) แผนการปรับปรุงบทที่ 12 ประกาศใช้ ในค.ศ.1968 การปรับปรุงนี้ใช้เวลาหลายปี แต่ไม่ค่อยมีอะไรก้าวหน้านัก จนกระทั่ง ค.ศ.1973

หลังจากที่มีการพิมพ์หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุของอังกฤษออกมา ก็มีการประกาศเกี่ยวกับการจัดทำบทที่ 12 ของ AACR 1 ใหม่ว่า "หอสมุดรัฐสภาอเมริกันจะดำเนินการร่างบทที่แก้ไขใหม่ ซึ่งเมื่อเสร็จสมบูรณ์แล้วก็จะขอความเห็นชอบจากผู้แต่งร่วมของ AACR 1 ฉบับอเมริกัน" ฉบับร่างนี้อาศัยคู่มือ 3 เล่มที่กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ "Standard for Cataloging Nonprint Materials", "Nonbook Materials : The Organization of Integrated Collections" และ "Non-book Materials Cataloging Rules" ผลของการแก้ไขบทที่ 12 ทำให้ครอบคลุมโสตทัศนวัสดุประเภทต่าง ๆ มากกว่าเดิม และใช้ชื่อใหม่ว่า "Audiovisual Media and Special Instructional Materials" คู่มือเล่มนี้ก็เช่นเดียวกับคู่มือการทำบัตรรายการอื่น ๆ คือก่อนที่จะมีการจัดพิมพ์ ได้มีการแจกจ่ายเพื่อขอคำวิจารณ์จากผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ

AACR 1 บทที่ 12 ฉบับแก้ไขนี้ เป็นหลักเกณฑ์แรกที่ใช้มาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากล (International Standard Bibliographic Description-ISBD) ตามแบบอย่างของมาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากลสำหรับหนังสือเล่ม (International Standard Bibliographic Description for Monograph-ISBD (M)) แต่ปรับให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของโสตทัศนวัสดุ การใช้มาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากล ทำให้การพรรณานำบัตรรายการของวัสดุทุกประเภทมีมาตรฐานเดียวกัน แต่ก็มีผู้วิจารณ์ว่าเครื่องหมายวรรคตอนตามมาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากลจะเป็นอุปสรรคต่อการใช้บัตรรายการ ในขณะที่เดียวกันก็มีบางคนวิจารณ์ว่าผู้ใช้บัตรรายการแทบจะไม่สังเกตเครื่องหมายเหล่านั้นเลย (Massonneau 1977 : 671 - 672)

6. Anglo-American Cataloguing Rules, 2 nd Edition (AACR 2)

หรือหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการแบบแองโกลอเมริกัน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 พิมพ์ใน ค.ศ. 1978 ในช่วงเวลาที่มีการจัดทำหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้นนั้น ได้มีเหตุการณ์หลายอย่างที่ทำให้มีการควบคุมบรรณานุกรมโสตทัศนวัสดุให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ที่สำคัญคือ ผู้จัดทำหลักเกณฑ์ AACR 1 ได้วางแผนการที่จะจัดพิมพ์ AACR 2 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 2 ขึ้น อันที่จริงแล้วในระหว่างที่มีการพิมพ์ AACR 1 ออกมานั้น AACR 1 ได้รับการยกย่อง

ว่าเป็นหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่ดีที่สุดเท่าที่เคยมีมา แต่หลังจากที่มีการใช้หลักเกณฑ์นี้ ซึ่งมี 2 ฉบับ คือฉบับของอเมริกัน และฉบับของอังกฤษ เพียงไม่กี่ปี ก็จำเป็นต้องมีการแก้ไขหลักเกณฑ์นี้ใหม่ ทั้งนี้เนื่องจาก AACR 1 ทั้ง 2 ฉบับมีหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่ไม่สอดคล้องกัน ทำให้ยากแก่การบันทึกบรรณานุกรมโดยใช้ เครื่องคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ AACR 1 ยังเป็นหลักเกณฑ์ที่จัดทำขึ้นในขณะที่มีการทำบัตรรายการด้วยมือ ดังนั้นโครงร่างในการพัฒนาระบบบรรณานุกรมจึงไม่เหมาะสมกับการบันทึกข้อมูล โดยใช้ เครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจำเป็นต้องมีโครงร่างบัตรรายการที่รัดกุม

เหตุผลอีกประการหนึ่งในการแก้ไข AACR ก็คือ AACR 1 เป็นหลักเกณฑ์ที่สร้างขึ้นสำหรับหนังสือ เป็นส่วนใหญ่ และปรับให้ใช้กับวัสดุรูปแบบอื่น ๆ เช่น แผ่นเสียง (gramophone records) เทปบันทึกภาพ (videotape) สื่อเหล่านี้เป็นสิ่งที่ใหม่ที่เข้ามาในท้องสมุคมากขึ้นและเป็นปัญหาในการทำบัตรรายการ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือไม่สามารถแก้ปัญหาเหล่านี้ได้ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่ดัดนั้นควร เป็นหลักเกณฑ์เดียวกันสำหรับสื่อความรู้ทุกประเภท (Roy 1979 : 219-220)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ จึงทำให้สมาคมห้องสมุดอเมริกัน หอสมุดรัฐสภาอเมริกัน สมาคมอังกฤษ และสมาคมห้องสมุดแคนาดาร่วมมือกันจัดทำหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการ AACR 2 ขึ้น โดยแก้ไขเปลี่ยนแปลงจากหลักเกณฑ์เดิมที่ห้องสมุดใ้ช้อยู่เป็นอันมาก เพราะมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ห้องสมุดต่าง ๆ ลงรายการบัตรที่เป็นแบบแผนสากล และเพื่อให้บรรณารักษ์เป็นผู้ป้อนข้อมูลให้คอมพิวเตอร์ในการผลิตบัตรรายการอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานห้องสมุดสมัยใหม่ที่จัดทำเป็นโครงข่าย (network) ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับเขต จนถึงระดับสากลโดยอาศัยแหล่งข้อมูลร่วมกัน (Shared data base) ได้

วัตถุประสงค์ในการจัดพิมพ์ AACR 2 พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. เพื่อรวมหลักเกณฑ์การทำบัตรแบบแองโกล-อเมริกัน ซึ่งแยกเป็น 2 ฉบับ คือ ฉบับของอเมริกัน และฉบับของอังกฤษซึ่งทั้ง 2 เล่มมีกฎเกณฑ์ที่ไม่สอดคล้องกันเข้าด้วยกัน

2. เพื่อรวบรวมหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการทุกข้อที่มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขมาตั้งแต่ปี 1967 ตามข้อตกลงและตามวิธีการในการประชุมที่กรุงปารีส (Paris Principles) ใน ค.ศ.1961
3. เพื่อพิจารณาเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ใหม่ที่กำลังมีการจัดพิมพ์อยู่และขอเสนอแนะในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงจากผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบจัดทำ AACR 2 และจากคณะกรรมการของประเทศอื่น ๆ ซึ่งจะร่วมใช้ AACR 2 ด้วย
4. เพื่อให้นานาชาติเกิดความสนใจในประโยชน์ของ AACR 2

คณะกรรมการจัดทำ AACR 2 (The Joint Steering Committee of AACR 2) ซึ่งมี ปีเตอร์ เลวิส (Peter Lewis) เป็นประธานกรรมการได้ดำเนินงานในเดือนมีนาคม 1974 โดยใช้นโยบายในการปรับปรุงแก้ไขดังนี้ คือ

1. ใช้หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่ตกลงกันในที่ประชุมที่กรุงปารีส ปี ค.ศ.1961 (Paris Principle 1961) เป็นหลัก
2. ใช้มาตรฐานการลงบรรณานุกรมสากลเป็นเครื่องมือในการบันทึกข้อมูลทางบรรณานุกรม
3. เน้นหลักในการใช้คอมพิวเตอร์ดำเนินงานบันทึกข้อมูลทางบรรณานุกรม
4. ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งพิมพ์ที่ไม่ใช่หนังสือให้มากขึ้น (อัมพร ทิขระระ 2524 : 52-54)

สำหรับทางด้านวัสดุแล้ว ในการประชุมเมื่อเดือนมกราคม 1975 คณะกรรมการฯ ยอมรับที่จะปรับปรุงบางบทของ AACR โดยยึดคู่มือ 4 เล่ม คือ ฉบับร่างของ AACR บทที่ 12 และ 14 ฉบับของอเมริกัน Non-book Materials Cataloguing Rules ของอังกฤษ Nonbook Materials : The Organization of Integrated Collections ของแคนาดา และ Standard for Cataloging Nonprint Materials ของสหรัฐอเมริกา

การประนีประนอมในเรื่องหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการโสตทัศนวัสดุทั้ง 4 เล่มนี้ สามารถทำได้ เพราะว่าหลักเกณฑ์ทั้ง 4 เล่ม มีความคล้ายคลึงกับหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่กรุงปารีสมาก ส่วนสำคัญที่จะต้องแก้ไขมีดังนี้คือ

1. ขอบเขต ที่จะครอบคลุมวัสดุรูปแบบอะไรบ้าง (แผนที่ ดนตรี machine readable data files ซึ่งปรากฏอยู่ในบางหลักเกณฑ์แต่ไม่ใช่ทุกหลักเกณฑ์)
2. การตกลงเกี่ยวกับคำศัพท์ (Terminology) ที่ใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ใช้ใน general medium designator
3. ตำแหน่งของ medium designator ที่จะอยู่หลัง title proper หรือชื่อเรื่องเต็ม หรือจะอยู่ในบรรณลักษณะ
4. การทำบัตรรายการของโสตทัศนวัสดุที่มีหลายประเภทประกอบกัน
5. ส่วนประกอบของข้อมูล (data element) ที่จะต้องรวมไว้ด้วยกัน
6. ลำดับก่อนหลังของส่วนประกอบข้อมูล

AACR 2 ได้พิมพ์เสร็จเรียบร้อยในค.ศ. 1978 โดยมี ไมเคิล กอร์แมน (Michael Gorman) และ พอล วิงค์เลอร์ (Paul Winkler) เป็นบรรณาธิการ

AACR 2 มีข้อเปลี่ยนแปลงจากฉบับพิมพ์ครั้งแรกที่น่าสังเกต คือ การจัดลำดับเนื้อเรื่อง AACR 1 มีการจัดลำดับเนื้อเรื่องโดยให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อความสำหรับการลงรายการหลัก (main entry heading) ก่อนแล้วจึงเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับรายการเพิ่ม และลำดับต่อมาจึงเป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการพรรณนาคำบรรยาย ทั้งนี้เนื่องจากก่อนหน้าที่มีการจัดทำ AACR 2 หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการเป็นการผลิตรายการบัตร (entry) สำหรับบัตรรายการรูปบัตรหรือรูปเล่มซึ่งต้องอาศัยหลักเกณฑ์ของรายการหลัก และไม่เหมาะสมกับการบันทึกข้อมูลโดยใช้เครื่องจักรกล ส่วนโครงร่างทั่วไปของ AACR 2 นั้นได้รับการออกแบบเพื่อใช้กับการบันทึกข้อมูลทางบรรณานุกรม เพราะฉะนั้น งานอันดับแรกจึงต้องสร้างมาตรฐานและข้อมูล การพรรณนาคำบรรยายของวัสดุที่ทำบัตรรายการก่อน แล้วจึงเป็นการจัดทำข้อความสำหรับลงรายการหลัก (heading) และชื่อเรื่องที่เป็นแบบฉบับ

(Simonton 1979 : 322) ดังนั้นการจัดลำดับเนื้อเรื่องของ AACR 2 จึงแบ่งส่วนสำคัญออกเป็น 2 ภาค คือ

ภาค 1 เป็นการพรรณนาข้อความในบัตรรายการ (description)

ภาค 2 เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับข้อความสำหรับลงรายการหลัก ชื่อเรื่องแบบฉบับ และการโยงข้อความ

หลักเกณฑ์ทั้งหมดในภาค 1 ยึดโครงสร้างการพรรณนาบรรณานุกรมตามแบบมาตรฐานทั่วไปสำหรับการลงบรรณานุกรมสากล (General International Standard Bibliographic Description = ISBD (G)) และแต่ละบทยกเว้นบทที่ 13 ซึ่งเป็นบทวิเคราะห์ จะแบ่งออกเป็นส่วนหรือตอน (area) ต่าง ๆ ตามลำดับต่อไปนี้ คือ (Simonton 1979 : 323-324)

1. ส่วนที่เกี่ยวกับชื่อเรื่องและรายการเกี่ยวกับความรับผิดชอบ (Title and statement of responsibility)
2. ส่วนที่เกี่ยวกับครั้งที่พิมพ์ (Edition)
3. ส่วนที่เกี่ยวกับรายละเอียดเฉพาะของวัสดุ (Material specific details) สำหรับ แผ่นที่ และสิ่งพิมพ์ที่ออกเป็นระยะหรือวารสารเท่านั้น
4. ส่วนที่เกี่ยวกับพิมพ์ลักษณะ หรือ การพิมพ์ การจำหน่าย เป็นต้น (Publication, distribution, etc)
5. ส่วนที่เกี่ยวกับบรรณลักษณะ หรือ การพรรณนาลักษณะของวัสดุ (Physical description)
6. ส่วนที่เกี่ยวกับชื่อชุด (Series)
7. ส่วนที่เกี่ยวกับหมายเหตุ (Note)
8. ส่วนที่เกี่ยวกับเลขมาตรฐาน และข้อความที่จำเป็นอื่น ๆ (Standard number and terms of availability)

ผลของการใช้มาตรฐานสากลสำหรับการลงบรรณานุกรม ทำให้หลักเกณฑ์การพรรณนาข้อความในบัตรรายการใช้เครื่องหมายวรรคตอนที่เป็นแบบเดียวกันหมด และจากการใช้หลักเกณฑ์ในภาค 1 ทำให้มีการบรรจุข้อมูลที่มีการเรียงลำดับเหมือนกัน และใช้หลักเกณฑ์ในการพรรณนาวัสดุทุกประเภทใช้หลักเกณฑ์เดียวกันหมด และเหมือนกันในทุกประเทศ

ถึงแม้ AACR 2 จะรวม AACR 1 ฉบับของอังกฤษและอเมริกันเข้าด้วยกัน ซึ่งนับว่าเป็นการดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการพรรณนาบรรณานุกรมสากล แต่มีกฎเกณฑ์ข้อ 1.1 C 1 เป็นกฎเกณฑ์เกี่ยวกับคำระบุประเภทวัสดุ (material designation) ซึ่งทั้ง 2 ประเทศยังไม่สามารถตกลงกันได้ (De P. Roper 1979 : 77) ในกฎเกณฑ์ข้อนี้ได้แบ่งรายการคำศัพท์ที่ใช้ออกเป็น 2 รายการ ให้แต่ละห้องสมุดเลือกใช้แล้วแต่ว่าห้องสมุดนั้นจะยึดของประเทศอังกฤษ (รายการที่ 1) หรือของอเมริกา (รายการที่ 2) ดังนี้ คือ (Anglo-American Cataloguing Rules 1978 : 20)

<u>รายการที่ 1</u>	<u>รายการที่ 2</u>	
cartographic material (แผนที่)	{ map (แผนที่) globe (ลูกโลก)	
graphic (วัสดุกราฟิก หรือ วัสดุฉายเส้น)		{ art original (ภาพศิลปะที่เป็นผลงานเดิม) chart (แผนภูมิ) filmstrip (ฟิล์มสตริป) flash card (แฟลชการ์ด) picture (รูปภาพ) slide (สไลด์) technical drawing (ภาพวาดทางเทคนิค) transparency (ภาพโปร่งใส)
machine-readable data file (แฟ้มข้อมูลที่ใช้เครื่องจักรกลอ่าน)	machine-readable data file (แฟ้มข้อมูลที่ใช้เครื่องจักรกลอ่าน)	
manuscript (ต้นฉบับตัวเขียน)	manuscript (ต้นฉบับตัวเขียน)	

microform (วัสดุย่อส่วน)	microform (วัสดุย่อส่วน)
motion picture (ภาพยนตร์)	motion picture (ภาพยนตร์)
multimedia (ชุดอุปกรณ์)	kit (ชุดอุปกรณ์)
music (ดนตรี)	music (ดนตรี)
object (วัตถุ)	diorama (ตู้ อังครทัศน์)
	game (เกมส์)
	microscope slide (สไลด์ย่อส่วน)
	model (หุ่นจำลอง)
	realia (ของจริง)
sound recording (วัสดุบันทึกเสียง)	sound recording (วัสดุบันทึกเสียง)
text (ตำรา)	text (ตำรา)
videorecording (เทปบันทึกภาพ)	videorecording (เทปบันทึกภาพ)

ลักษณะที่สำคัญของ AACR 2 เกี่ยวกับทางด้านวัสดุทัศนวัสดุ คือ การเพิ่มหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการวัสดุที่ไม่ใช่หนังสือ ซึ่งระบุรายละเอียดเกี่ยวกับวัสดุที่ไม่ใช่หนังสือไว้ชัดเจนกว่าหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการฉบับอื่น ๆ (อัมพร ทิขะระ 2524 : 62) นอกจากนี้ AACR 2 ยังเป็นหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่ให้หลักเกณฑ์เดียวกันสำหรับหนังสือและวัสดุทุกประเภทซึ่งเป็นผลทำให้สามารถเรียงบัตรรายการวัสดุทุกประเภทไว้ด้วยกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้คือ สามารถค้นหาเรื่องที่ต้องการในเวลาเดียวกันไม่ว่าจะอยู่วัสดุรูปใด

ได้มีผู้วิเคราะห์วิจารณ์ AACR 2 ไว้มากมาย เช่น วีลี บรรณารักษ์ชาวแคนาดา ซึ่งเป็นผู้แต่งหนังสือชื่อ Nonbook Materials : the Organization of Intregated Collections ได้อภิปรายถึง AACR 2 และการทำบัตรรายการวัสดุทัศนวัสดุในทัศนะของห้องสมุดทางด้านวัสดุทัศนวัสดุ (multimedia libraries) ว่า

... AACR 2 มีจุดด้อยและจุดเด่นบางประการคือ AACR 2 ไม่ได้ให้หลัก-
 เกณฑ์สำหรับโฮโลแกรม (holograms) บ้ายนิทรรศการประเภทป้ายผ้าสำลี หรือ
 บ้ายผ้าสักหลาด (flannelboard) และป้ายโลหะ (templates) AACR 2
 ถึงแม้จะมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนมากกว่า AACR 1 แต่ยังมีหลักเกณฑ์บางประการที่ยังไม่มี
 ความแน่นอน ตัวอย่างเช่น มาตรฐานส่วนของแผนที่ในบทที่ 3 จะอยู่ในส่วนพิเศษที่เป็น "ข้อมูล
 ทางคณิตศาสตร์" (mathematical data area) แต่มาตราส่วนภาพทางเทคนิค
 (scale for technical drawing) ในบทที่ 8 กลับไปอยู่ในส่วนที่เป็นหมายเหตุ
 (note) ความไม่แน่นอนของ AACR 2 อีกประการหนึ่ง คือ การรวมวัสดุที่เป็นแผ่นเสียง
 และเทปบันทึกเสียง (playback machine type) และเทปบันทึกภาพ (video-
 recordings) เข้าด้วยกัน แต่กลับไม่รวมฟิล์มภาพยนตร์ (motion pictures)
 บรรณารักษ์ที่ทำบัตรรายการวัสดุทัศนวัสดุ เฉพาะด้านชอบให้มีการแก้ไขหลัก เกณฑ์การทำบัตร
 รายการแผนที่ บรรณารักษ์ที่ทำบัตรรายการดนตรีมักไม่เห็นด้วยกับการลงรายการหลักที่
 ผู้แสดง (performer) แต่ชอบที่จะให้ลงรายการหลักที่ผู้ประพันธ์เพลง (composer)
 มากกว่า (ผู้ใช้บริการห้องสมุดประชาชนชอบให้ลงรายการหลักที่ผู้แสดง) บรรณารักษ์ที่ทำ
 บัตรรายการฟิล์มภาพยนตร์ มักจะประสบปัญหาเกี่ยวกับชื่อเรื่อง (title proper) ซึ่ง
 เป็นข้อความที่จำเป็นต้องให้คำจำกัดความอย่างเป็นทางการ เครื่องหมายวรรคตอนของ
 ชื่อเรื่องของฟิล์มภาพยนตร์บางครั้งมีผลต่อชื่อเรื่อง แต่กลับถูกตัดออกตามหลัก เกณฑ์ของ
 AACR 2

AACR 2 ให้หลัก เกณฑ์การทำบัตรรายการที่ผิว เฝินเกินไปสำหรับบรรณารักษ์ที่
 ต้องทำบัตรรายการที่มีการรวบรวมหนังสือเฉพาะด้านมาก ในบางบทไม่ได้ครอบคลุม ทัศน-
 ทัศนวัสดุบางประเภทหรือไม่ได้มีการตีความอย่างชัดเจนซึ่งวิธีแก้ไขก็คือ จะต้องทำคู่มือขึ้น
 โดยดึงเอาหลัก เกณฑ์จากวัสดุอื่น ๆ อีกประการหนึ่งก็คือ AACR 2 เป็นหลัก เกณฑ์ที่เปิด
 ให้ตีความอย่างกว้างขวางมาก

ในประเทศแคนาดา เรื่องที่ขัดแย้งที่สุด ซึ่งเกิดจาก AACR 2 ก็คือคำระบุประเภท
 ทัศนวัสดุ (general material designator = GMD) ซึ่งเป็นคำอธิบายตาม
 หลังชื่อเรื่องของวัสดุ เช่น [map] , [sound recording] บรรณารักษ์ชาวแคนาดา

เห็นด้วยกับการมีคำระบุประเภทวัสดุ แต่บรรณารักษ์ชาวอังกฤษกลับไม่เห็นด้วย โดยให้ข้อคิดเห็นว่า ผู้ใช้จะต้องอ่านบัตรรายการเพื่อหาลักษณะของวัสดุ (physical description) อยู่แล้ว โดยทั่วไปแล้ว บรรณารักษ์ชาวแคนาดา มีความระมัดระวังในการทำบัตรรายการวัสดุพิเศษมาก เนื่องจากได้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการครั้งก่อน ๆ บรรณารักษ์บางคนรู้สึกสับสนกับกฎข้อยกเว้น และการตีความตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จัดทำโดยหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน และหอสมุดแห่งชาติแคนาดา

ลิซ บิชอฟ (Liz Bishoff) บรรณารักษ์ของห้องสมุดประชาชนเลค ซูริค ในรัฐอิลลินอยส์ (Lake Zurich (Ill.) Public Library) และอดีตสมาชิกของคณะกรรมการแก้ไขหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการของแผนกทรัพยากรและบริการทางเทคนิค สมาคมห้องสมุดอเมริกัน (ALA Resources and Technical Services Division's Catalog Code Revision Committee) ได้แสดงข้อคิดเห็นว่า AACR 2 มีจุดประสงค์ที่จะเป็นหลักเกณฑ์การทำบัตรรายการที่ไม่ต้องอธิบายมาก เพื่อให้สามารถใช้กับห้องสมุดแต่ละแห่งได้อย่างยืดหยุ่นและเพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ที่ดีที่สุด โครงร่างของ AACR 2 ซึ่งให้มีการลงรายการบรรณานุกรมได้ 3 ระดับ เป็นความพยายามที่จะสนองความต้องการของห้องสมุดประเภทต่าง ๆ

สำหรับทางด้านการทำบัตรรายการของวัสดุชนิดพิเศษ เช่น หุ่นและของเล่น ซึ่งมีผู้สงสัยว่าควรจะใช้คำระบุประเภทวัสดุ หรือให้คำจำกัดความเป็นชุดอุปกรณ์ (multimedia หรือ kit) และจะลงในส่วนที่เป็นการพรรณนาลักษณะวัสดุ (physical descriptions) หรือไม่นั้น บิชอฟ ได้แสดงความคิดเห็นว่า หุ่นและของเล่นเป็นวัสดุที่ไม่มีการพิมพ์ขึ้นหรือเป็นวัสดุที่ผลิตขึ้นในแต่ละแห่ง คำจำกัดความของชื่อเรื่อง (title proper) จะเป็นปัญหาในการทำบัตรรายการ หลักเกณฑ์ของ AACR 2 ไม่ได้ครอบคลุมเรื่องเหล่านี้ไว้ เขาได้ให้ข้อสังเกตว่าเครื่องจักรกลจะช่วยให้มีการเข้าถึงและช่วยประหยัดเวลาในการทำบัตรรายการในห้องสมุดแต่ละแห่ง ควรจะต้องมีการทำคู่มืออธิบาย วัสดุพิเศษแต่ละประเภท เช่น แผนที่ ภาพพิมพ์และภาพถ่าย (prints and photographs) ฟิล์มภาพยนตร์ และ เทปบันทึกภาพ (films and videorecordings) เป็นต้น (Rouse 1981 : 126-7)

เอลเลน เจ. เกรดลีย์ (Ellen J. Gredley) (1980 : 93) ได้แสดงข้อคิดเห็นว่า ถึงแม้ AACR 2 จะให้ความสำคัญของวัสดุที่ไม่ใช่หนังสือเท่าเทียมกับวัสดุตีพิมพ์ก็ตาม แต่การให้ตัวอย่างของวัสดุตีพิมพ์จะมีมากกว่าในภาคที่ 2 และให้ตัวอย่างของวัสดุที่ไม่ใช่หนังสือในบทที่ 21 ซึ่งข้อพิจารณาี้ควรจะได้มีการแก้ไขให้สมดุลย์ การวางแผนพิมพ์ AACR ฉบับพิมพ์ครั้งใหม่นั้น มีแนวโน้มว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับ AACR 2 จะหันมาใช้ฉบับพิมพ์ครั้งใหม่นี้

ในอนาคต หอสมุดรัฐสภาอเมริกันมีโครงการที่จะจัดทำคู่มือเพิ่มเติมจากบทที่ 8 ของ AACR 2 ซึ่งเป็นบทที่ว่าด้วยวัสดุกราฟิก (graphics) บทที่ 8 ได้ตัวอย่างครั้งแรกจากวัสดุที่ผลิตขึ้นทางการค้า วัสดุตีพิมพ์ขึ้น หรือเป็นเอกสารที่เป็นภาพพิมพ์หรือภาพถ่าย แฟ้มผลงานศิลปะ (portfolios) หรือภาพจำลอง (reproduction) ที่มากับข้อสนเทศที่เป็นสิ่งตีพิมพ์ คู่มือนี้จะพูดถึงปัญหาในการดำเนินการกับวัสดุกราฟิกที่เป็นต้นฉบับ รวมผลงานที่เป็นวัสดุกราฟิก และวัสดุกราฟิกที่จัดทำขึ้นใหม่จากของเดิมที่มีอยู่แล้ว บทที่ 8 นี้จะเน้นทางด้านห้องสมุดทั่ว ๆ ไป และห้องสมุดประชาชนที่มีการรวมหนังสือและวัสดุที่ผลิตขึ้นเข้าด้วยกัน หลักเกณฑ์ที่จัดทำขึ้นไม่เหมาะสมกับสถาบันที่มีวัสดุที่คล้ายกับวัสดุกราฟิกจำนวนมาก ซึ่งได้แก่วัสดุที่เป็นต้นฉบับ วัสดุทางด้านประวัติศาสตร์ วัสดุทางด้านศิลปะ วัสดุทางด้านจดหมายเหตุ และต้นฉบับตัวเขียน

การร่างคู่มือฉบับเพิ่มเติมสำหรับบทที่ 8 นี้ ทำที่หอสมุดรัฐสภาอเมริกันโดยได้รับคำแนะนำและการวิจารณ์จากผู้เชี่ยวชาญและหน่วยงานทางวิชาชีพ ซึ่งมีคณะกรรมการทำบัตรรายการเฉพาะด้านแห่งสภาสมาคมข้อสนเทศและหอสมุดแห่งชาติ (The Joint Committee on Specialized Cataloging of Council of National Library and Information Associations) เป็นผู้ประสานงาน สภาสมาคมข้อสนเทศและหอสมุดแห่งชาติ (Council of National Library and Information Associations = CNLIA.) ได้รับเงินช่วยเหลือจากโครงการทรัพยากรการวิจัยแห่งชาติทางด้านมนุษยศาสตร์ (Research Resources Program of National Endowment for the Humanities) เพื่อให้คณะกรรมการ ได้พบปะกันในกรุงวอชิงตัน ดี.ซี. และร่วมกันจัดทำสำนวนสุดท้ายของฉบับเพิ่มเติม

การทำบัตรรายการรูปภาพจะทำบัตรแต่ละภาพได้ ถ้ารูปภาพมีคุณค่าทางด้านความงาม หรือมีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ หรือ ทางด้านไอคอนโนกราฟิค (iconographic) แต่ในกรณีที่มีรูปภาพจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพถ่ายซึ่งมีความหมายและความสำคัญ สืบเนื่องกันมา เป็นเอกสารจดหมาย เหตุส่วนหนึ่งของ เอกสารทั้งหมด (collection) การทำบัตร รายการของภาพ เป็นกลุ่มก็ เป็นการดีในแง่ของ เอกสารจดหมาย เหตุ และเป็นวิธีที่ดีในการควบคุมรูปภาพ ที่มีจำนวนมาก

การเพิ่มเติมหลักเกณฑ์ในบทที่ 8 นี้ ทำขึ้นสำหรับรูปภาพแต่ละรูปที่เป็นต้นฉบับดั้งเดิม รูปภาพ 2 มิติ (two-dimensional pictorial works) เช่น ภาพพิมพ์ (print) ภาพวาด (drawing) ภาพเขียน (painting) ภาพโปสเตอร์ (poster) ภาพถ่าย (photograph) ภาพเนกาตีฟ (negative) ภาพโปร่งใส (transparencies) หรือ สไลด์ (slides) นอกจากนี้ยังจัดทำขึ้นสำหรับวัสดุภาพเหล่านี้ซึ่งออกเป็นชุด เป็น แฟ้มผลงานศิลปะ เป็นภาพที่จำลองขึ้นใหม่หรือถ่ายด้วยเครื่องจักรกล (photomechanic) ทั้งที่เป็นภาพเดี่ยว ภาพที่ออกเป็นชุด และรวมผลงานของภาพจำลองเหล่านี้ซึ่งจัดตามบุคคล กลุ่มครอบครัว หรือนิติบุคคล (corporate body) หรือรวมไว้ด้วยกัน เนื่องจากเป็น ผู้ผลิต เดียวกันหรือมี เนื้อหา เกี่ยวเนื่องกัน

หลักเกณฑ์เหล่านี้ เหมาะสมกับวัสดุที่มีความสำคัญหรือมีคุณค่าสำหรับสถาบัน ข้อมูล ในบัตรรายการ (catalogue record) จะต้องมีการครอบคลุมข้อมูลที่ละเอียดถี่ถ้วน เพื่อที่จะสามารถค้นหาข้อมูลจากจุดต่าง ๆ ของงานแต่ละชิ้น หรือของเอกสารทั้งหมดที่เฉพาะลงไป หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ไม่ได้มีความมุ่งหมายสำหรับผลงานทางด้านรูปภาพ (pictorial works) ซึ่งอาจให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยการจัด เรียงตามลักษณะทางกายภาพ โดยมีटरชนี ที่ค้นด้วยตัวเองหรือจัด เรียงตาม เรื่องหรือตามประเภท โดยไม่ต้องมีการทำบัตรรายการ (Graphic Materials Manual Planned to Supplement AACR 2 1981 : 106)

การจัดหมู่โสตทัศนวัสดุ

การจัดหมู่โสตทัศนวัสดุที่ใช้กันมีหลายวิธี ได้แก่ (สุทัศน์ ส่องแสงจันทร์ 2521 : 149)

1. การให้รหัสย่อหรืออักษรย่อแสดงประเภทโสตทัศนวัสดุนั้น ๆ กับเลขทะเบียน เช่น สไลด์ที่เข้ามาในห้องสมุดเป็นอันดับที่ 212 มีเลขวัสดุเป็น S212 หรือ $\begin{matrix} S \\ 212 \end{matrix}$
2. การให้รหัสย่อ หรืออักษรย่อของโสตทัศนวัสดุกับอักษรตัวแรกของชื่อเรื่อง เช่น फिल्मสตริปเรื่อง Animals with backbones มีเลขวัสดุเป็น $\begin{matrix} FS \\ An \end{matrix}$
3. การให้รหัสย่อ หรืออักษรย่อของโสตทัศนวัสดุ เลขหมู่ตามระบบที่แต่ละห้องสมุดใช้และอักษรตัวแรกของชื่อเรื่อง เช่น เทปบันทึกเสียง เรื่อง The California gold rush มีเลขวัสดุเป็น $\begin{matrix} RT \\ 979.4 \\ Ca \end{matrix}$
4. ให้เลขวัสดุตามแบบแผนการจัดหมู่หนังสือที่ห้องสมุดนั้นใช้อยู่ (Weihs 1979 : 6-7)
5. การผสมผสานระหว่างรหัสย่อหรืออักษรย่อของโสตทัศนวัสดุ และเลขเรียกหนังสือที่แต่ละห้องสมุดใช้ (Burlingame 1975 : 131)

ห้องสมุดบางแห่งนอกจากจะให้เลขวัสดุตามวิธีหนึ่งวิธีใดดังที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น ยังอาจใช้รหัสสิบนิยมบัตรรายการบ่งประเภทของวัสดุอีกด้วย เช่น ซีเขียว สำหรับฟิล์มสตริป สีฟ้าสำหรับฟิล์มภาพยนตร์ เป็นต้น (Stroops 1964 : 427)

สิ่งที่บรรณารักษ์ต้องตัดสินใจก็คือ จะเลือกการจัดหมู่โสตทัศนวัสดุตามเนื้อหาหรือตามรูปแบบซึ่งได้แก่ การใช้แบบแผนการจัดหมู่หนังสือซึ่งห้องสมุดใช้อยู่ เช่น แบบแผนการจัดหมู่ระบบทศนิยมของดิวอี้ แบบแผนการจัดหมู่ของหอสมุดรัฐสภาอเมริกัน หรือจะใช้วิธีการจัดหมู่อย่างง่าย ๆ เช่น การให้อักษรย่อหรือรหัสย่อของ โสตทัศนวัสดุตามด้วยเลขทะเบียน (Fleischer Goodman 1980 : 6)

วีส์ (Weih's 1979 : 6) เห็นด้วยกับการใช้แบบแผนการจัดหมู่ที่ห้องสมุดใช้อยู่ สำหรับวัสดุทุกประเภทด้วย เหตุผลดังนี้ คือ

1. ผู้ใช้คุ้นเคยกับระบบจัดหมู่ ที่มีอยู่ระบบเดียวในห้องสมุดได้ง่ายกว่า
2. วัสดุที่มี เนื้อหาเดียวกันจะเรียงอยู่ในที่เดียวกัน
3. การใช้ระบบจัดหมู่ระบบเดียวในห้องสมุด เป็นการ เห็นความสำคัญของ เนื้อหา มากกว่ารูปแบบ
4. การทำบัตรรายการจากศูนย์กลาง (Centralized Cataloguing) และ ขบวนการให้บริการไม่ได้กำหนดเลขวัสดุที่ไม่ได้มาตรฐานไว้ เช่น เลขทะเบียน
5. การผลิตบรรณานุกรมของวัสดุทุกประเภทจากข้อมูลบัตรรายการ (catalogue data) ด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถทำได้ง่าย

การจัดหมู่โสตทัศนวัสดุเพื่อรวมวัสดุทุกประเภท เข้าด้วยกันมีข้อจำกัดคือต้องมีการจัดเก็บเป็นพิเศษ และต้องใช้บุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดีในการวิเคราะห์เนื้อหา ส่วนใหญ่แล้วการใช้ระบบจัดหมู่ที่รู้จักกันดีที่มีอยู่ระบบเดียวในห้องสมุดมักใช้ในระบบชั้นเปิด วัสดุที่มีเนื้อหาเหมือนกันหรือคล้ายกันจะถูกจัดเก็บอยู่ด้วยกัน ผู้ใช้สามารถเดินทางวัสดุบนชั้นได้

การใช้ระบบจัดหมู่แบบง่าย ๆ โดยให้รหัสย่อหรืออักษรย่อของโสตทัศนวัสดุ และให้เลขตามลำดับก่อนหลัง (เลขทะเบียน) มีข้อดีคือประหยัดเวลาในการจัดหมู่ และสะดวกในการจัดเก็บ เหมาะสำหรับการจัดเก็บวัสดุแต่ละประเภทแยกกัน การจัดเก็บในระบบชั้นปิด และในห้องสมุดที่มีโสตทัศนวัสดุน้อย แต่อย่างไรก็ตามการจัดเก็บตามเลขทะเบียนก็มีข้อจำกัด คือ

(Weih's 1979 : 6)

1. วัสดุที่มี เนื้อหาเดียวกันไม่ได้ถูกจัดเก็บในที่เดียวกัน เนื่องจากเลขวัสดุและเนื้อหาวิชาของวัสดุไม่สัมพันธ์กัน
2. วัสดุที่เป็นฉบับซ้ำกันอาจมี เลขวัสดุที่ต่างกันและจัดเก็บในที่ต่างกัน
3. การค้นหาวัสดุที่ต้องการทำได้โดยการดูจากบัตรรายการแต่เพียงอย่างเดียว
4. ห้องสมุดหรือศูนย์โสตทัศนวัสดุแต่ละแห่งต้องกำหนดเลขวัสดุของตนเอง จึงทำให้ การบริการแบบศูนย์รวม (Centralized services) ไม่ได้เป็นการประหยัดเท่าที่ควร